

УДК 725.513.012.8-053.2(042.3)

К. В. Чернявський,*канд. мист., доцент**Київського національного університету**технологій та дизайну**(м. Київ)*

ОРГАНІЗАЦІЯ КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА ІНТЕР'ЄРІВ ДИТЯЧИХ ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ ТИРАЖНОГО ВИРОБНИЦТВА

Анотація: в статті розглядається питання комплексного формування дизайну інтер'єрів дитячих лікувальних закладів засобами архітектурно-художньої кераміки тиражного виробництва, як одного з чинників естетикотерапії, з урахуванням процесів психофізіології сприйняття.

Ключові слова: дизайн інтер'єрів, комфортне середовище, естетикотерапія, предметне наповнення, позитивний психоемоційний клімат, архітектурно-художня кераміка, тиражне виробництво.

Принципи проектування лікарень як для дітей, так і для дорослих за кордоном якісно відрізнялись від принципів, за якими проектувались та зводились лікувальні заклади на території колишнього СРСР. Основним напрямком проектування лікарень в західній Європі є індивідуальне проектування при відсутності обов'язкових норм проектування [1, с.11].

Подібні норми проектування стають необхідними при типовому напрямку проектування, що до недавнього часу використовувався і в Україні. Сучасні тенденції проектування як лікувальних закладів так і їх інтер'єрів спрямовані на кращі Європейські розробки, а саме коли лікарняний комплекс стає емоційною частиною архітектури міського ансамблю, активне використання зелених зон та наближення архітектури лікарень до живої природи.

Починаючи з середини ХХ століття в Західній Європі при лікуванні хворих значне місце відводилося додатковому фактору лікування – благодійному впливу на людину навколишнього середовища. Вплив емоційних факторів на життєдіяльність організму доведено багатьма дослідженнями у багатьох країнах світу. Встановлено, що емоційні реакції охоплюють всі функції організму, підготовлюючи позитивне чи негативне сприйняття різних зовнішніх впливів [1, с.153]. Метод лікувального впливу на організм крізь емоційний стан людини в першу чергу передбачає організацію предметно-просторового середовища що оточує людину, тобто інтер'єру.

При організації інтер'єрів значна увага повинна приділятися створенню атмосфери затишку саме в лікувальних палатах, яка б скоріше нагадувала домашню чи готельну обстановку. Цього вдавалося досягти завдяки використанню в інтер'єрах лікувальних закладів елементів озеленення та вдалому використанню засобів образотворчого та монументально-декоративного мистецтва. Ці засоби відвертають хворого від думок про хворобу, допомагають побачити світ по іншому, стимулюють душевний стан пацієнта. Треба зазначити, що ці тенденції знайшли своє продовження в розвитку сучасного інтер'єру лікувального закладу в країнах Західної Європи. Необхідним є використання матеріалів, що за своїми властивостями наближені до природних. Одним із яких було визначено кераміку як елемент дизайну інтер'єру та засіб «естетикотерапії», що здатна разом з іншими факторами як кольорове вирішення, освітлення, озеленення створити позитивний психоемоційний клімат в інтер'єрі, що являється однією зі складових процесу одужання.

Перспективні тенденції проектування лікарняних комплексів, враховуючи сучасну техніку та технологію будівництва, побудовані на максимальному знятті візуальної ізоляції інтер'єра, застосувавши скляні стіни, зенітне освітлення, одночасно зберігаючи стійкий мікроклімат. Подібна організація гармонійного поєднання внутрішнього та зовнішнього просторів, створює простір, що перетікає, відтворює враження необмеженого доступу до природи, знімає відчуття замкненості. Варіанти суцільного застосування фасадів, використання в інтер'єрі яскравих та контрастних кольорів та використання різних матеріалів та фактур спроможні підсилити це відчуття [2, с.94].

Питання створення позитивного психоемоційного клімату в інтер'єрі лікувального закладу є однією із задач, що постає перед дизайнером. Одним із завдань художньої кераміки в інтер'єрі лікувальної установи є створення позитивної життєстверджуючої атмосфери, втілення свого роду певної терапії засобами мистецтва. Оскільки захворювання будь-якого профілю відбивається на психічному стані дитини, предметне наповнення та кольоропластичне вирішення інтер'єрів має, з одного боку, сприяти активізації життєдіяльності організму дитини у ігрових кімнатах, відділеннях лікувальної фізкультури, зонах зимових садів, частково у рекреаціях. У приміщеннях для лікування та відпочинку (лікувальних кабінетах, палатах) бажано створювати м'який заспокійливий режим [2, с.97].

Відповідно до зазначеного, архітектурне середовище для дітей має не лише виконувати планувальні та комунікативні функції, а й бути виразним, світлим, доступним та інформативним. Об'ємно-просторове вирішення інтер'єрних просторів дитячих лікувально-оздоровчих закладів повинно

поєднувати у собі функціональність та архітектурно-художню виразність, створювати затишний, емоційно врівноважений мікроклімат як для маленьких відвідувачів, так і для батьків.

Роль правильно підбраного кольору, фактури та матеріалу у питанні формування архітектурного середовища для дітей є важливою, а інколи і вирішальною у процесі проведення відновлювального лікування та реабілітації. Введення до композиції інтер'єрного простору творів художньої кераміки, які виступають складовою естетикотерапії, позитивно впливають на процес лікування та реабілітації.

В сучасному дизайні інтер'єрів лікувальних закладів відмічається тенденція екологічності та принцип взаємодії архітектурної форми, елементів наповнення інтер'єру та природи. Взаємодія архітектурної форми і природи виявляється в декількох аспектах: конструктивно-тектонічному (вивченні конструктивних систем і принципів устрою живих організмів і рослин); кліматичному (вивченні реакції природних форм на клімат і використанні їх в архітектурі); естетичному (дослідженні естетичних властивостей природних і архітектурних чи дизайнерських форм) [3, с.17].

При створенні позитивного емоційного середовища одну з провідних ролей відіграє колір. Характер кольорового оточення по-різному впливає на функціональні процеси життєдіяльності людини. Встановлено, що взаємозв'язок органів чуттів відбувається завдяки змінам у вегетативній нервовій системі. Кольоровий вплив оточення спричиняє перебудову нервової системи і тим самим змінює «фізіологічне тіло». Таким чином, можна спостерігати зміни самопочуття людини під впливом тих чи інших кольорів [4, с. 136].

Фізіологічний і психофізіологічний вплив кольору на живі організми, зокрема на людину, дозволив розробити техніку кольоротерапії, яка стала вагомим фактором при формуванні інтер'єрних просторів. Кераміка, як один із ефективних засобів створення позитивного емоційного середовища виступає в інтер'єрі поліхромним акцентом, що сприятливо впливає на життєві функції людини будь якого віку. Забезпечення новизни кольору – мало не найважливіша вимога при формуванні комфортного середовища життєдіяльності людини [5, с.33].

Гармонійне кольорове поєднання в архітектурному просторі всіх його частин та елементів, залежить в – першу чергу, від принципу врівноваженості у ньому окремих кольорових плям, для оптимальних умов перебування людини в даному просторовому середовищі. Існують два основних принципи кольорової гармонії – нюансний, побудований на сполученні відтінків одного кольору або кольорів, близько розташованих один до одного в спектрі, та контрастний,

побудований на сполученні кольорів, розташованих на протилежних частинах спектру. Контрастна гармонія створює враження динамічності, напруження. Ньюансна гармонія викликає відчуття спокою, врівноваженості, що визначає її можливості формоутворення в інтер'єрах різних груп приміщень.

У творах художньої кераміки основні особливості механізмів сприйняття використовуються для того, щоб привернути увагу глядача. В інтер'єрі лікувального закладу окрім естетичної насолоди надати заспокійливого ефекту допомогти пацієнту не зосереджуватися виключно на хворобі та страху, зняти психологічний дискомфорт.

Розробка дизайн-проектів інтер'єрів з використанням кераміки у НДЦМДМ Київ ЗНДІЕП дозволила відмітити, що поряд з авторськими творами кераміки (панно, рельєфи, об'ємно-просторові композиції) можна широко використовувати уніфіковані елементи керамопластики та об'ємної кераміки тиражного виробництва (вази, кашпо, вставки, рельєфи) з їх максимальною варіабельністю. Дані роботи дозволили зробити ряд пропозицій керамічних виробів тиражного виробництва при використанні їх у дизайні інтер'єрів дитячих лікувальних закладів.

У дитячих лікувально-оздоровчих закладах вирішуються приміщення поверхових холів, коридорів, їдалень. Для організації даних приміщень можна запропонувати застосовувати серії невеликих керамічних панно з переважанням орнаментально-декоративної основи, що виключає будь-яке ідеологічне навантаження і викликає інтерес, насамперед, з погляду їх пластичного втілення у архітектурному просторі. Вони можуть бути об'єднані загальною гаммою, стилізацією, єдиним принципом розміщення в інтер'єрі. Такі вставки можуть виконуватись у техніці розпису поливами та емалями по керамічній плитці розміром 140 x 290 мм, котра і є модулем цієї серії. Розписані плитки наклеюються на основу та оздоблюються дерев'яним багетом. Рекомендується застосування двох розмірів декоративних вставок - на 2 (30 x 30 см) і 8 (60 x 60 см) плиток.

Невеликі поодинокі або скомпоновані по 2-3, керамічні вставки розміром 30 x 30 см можуть стати виразними декоративними акцентами, котрі допомагають оживити естетично невиразні інтер'єри, порушити монотонність, та надати ритм довгим коридорам, акцентуючи найважливіші зони інтер'єра. Включаючи в інтер'єр такі вставки, можна декоративно вирішити невелику стіну або створити ритмічний ряд, якщо розташувати вставки з інтервалом на протязній стіні або у простінках між дверима та вікнами приміщень.

Поєднання 2-3 вставок з невеликими декоративними керамічними тарілками дозволяє створити в інтер'єрі різні за обрисами та силуетом рельєфно-площинні композиції на стіні. Такий прийом привносить

різноманітність у архітектурно-художнє вирішення однотипних інтер'єрів, створюючи на будь-якій стіні різних параметрів, котру необхідно декоративно акцентувати, потрібну за розміром та кольором декоративну пляму.

Окрім керамічних тарілок, розписані керамічні вставки гармонійно поєднуються і з рельєфними елементами у вигляді настінних кашпо - декоративних та функціональних, що слугують для озеленення інтер'єрів.

Для декоративного вирішення інтер'єрів масових дитячих лікувальних закладів розроблено керамічний модуль-пласт, який вирізняється великою варіабельністю та дає змогу надавати інтер'єру індивідуального естетичного вигляду. Основним модулем є квадратний керамічний пласт розміром 40x40 см. Він може бути самостійним елементом оформлення приміщення, з нього можна отримати невеликі панно, які складатимуться з 2 - 4 - 9 та більше пластів, - квадратні, прямокутні, або вільних обрисів. Нарешті, з такого модуля можна набрати керамічне панно на всю стіну будь-яких розмірів.

Самостійні вставки розміром 40x40 см можуть мати замкнену рамку, котра надасть їм завершеного вигляду; для панно більшого розміру, окрім гладкого модуля, передбачені елементи з рамкою по одній стороні і по двом суміжним сторонам. Застосування ще двох типів модуля з рамкою у вигляді чверті кола та круглого елемента, що виступає, виконаних "вільним ліпленням", дозволяє одержати необмежену кількість рішень декоративного панно, а також надати їм більш мальовничого характеру. Модульні керамічні пласти можуть бути використані як для площинного розпису поливами та емалями, так і у вигляді основи для створення рельєфного панно.

Для озеленення та організації простору інтер'єра, розроблені різні типи наземних кашпо та ваз: великорозмірні різновисокі квадратні у плані кашпо з шамоту; комбіновані (складені) вази з шамоту та композиції з них, які створюються з 4 елементів: двох чаш та двох різновисоких підставок; гончарні наземні кашпо різного профілю та розмірів; комбіновані (складені) гончарні вази та композиції з них; об'ємно-просторові структури з гончарних елементів кулястої форми, зібрані на металевому стрижні.

Для індивідуально спроектованих інтер'єрів розроблені і можуть створюватися художниками-керамістами настінні керамічні кашпо в єдиному екземплярі, розроблені безпосередньо під даний дизайн проект; для масових поліклінік та лікарень можна запропонувати уніфіковані настінні кашпо для озеленення інтер'єрів, які виконуються у гіпсових формах невеликим тиражем. Маючи однаковий силует та форму, вони можуть відрізнитися декором лицьової поверхні. Завдяки лаконічній круглій формі, ці кашпо добре вписуються до будь-якого архітектурного середовища. Окрім поодинокого розташування, їх можна komponувати по 2-3 і більше, в залежності від

величини площини стіни та архітектурної ситуації. Така розробка може бути ефективною з економічної точки зору.

Література:

1. Гоцеридзе Г.Г. Современные больницы за рубежом / Г.Г. Гоцеридзе, А.Г.Сафонов. – М.: Изд. Литературы по строительству, 1970. – 263 с.
2. Кравченко І.Л. Архітектурно–художні аспекти формування об'ємно–просторового середовища центрів медично–соціальної реабілітації для дітей інвалідів / І.Л.Кравченко // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель. Засоби монументально – декоративного мистецтва та дизайну у міському середовищі: Зб. Наук. Праць / КиївЗНДІЕП, 2006. – С.– 94 – 99.
3. Гибсон Дж. Экологический подход к зрительному восприятию / Гибсон Дж.; [пер. с англ. А.Логвиненко]. – М.: Прогресс, 1988. – 464 с.
4. Базыма Б.А. Цвет и психика / Базыма А.Б. – Х.: ХГАК, - 2001. – 172 с.
5. Измайлов Ч.А. Цветовая характеристика эмоций / Ч.А.Измайлов // Вестник МГУ., сер. 1724 «Психология». – 1995. №4 – С.27-35.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос комплексного формирования дизайна интерьеров детских лечебных учреждений средствами архитектурно-художественной керамики тиражного производства, как одного из факторов эстетикотерапии, с учетом процессов психофизиологии восприятия.

Ключевые слова: дизайн интерьеров, комфортная среда, эстетикотерапия, предметное наполнение, положительный психоэмоциональный климат, архитектурно-художественная керамика, тиражное производство.

Annotation

The article considers the question of complex formation interior design of children's hospitals by means of architectural and artistic ceramic production of circulation, as one of the factors aesthetics therapy, taking into account processes of psychophysiology of perception.

Keywords: interior design, comfortable environment, эстетикотерапия, the content, the positive psychological and emotional climate, architectural and artistic ceramics, mass-market production.

УДК 728.1

Ю.Ф.Сазонова*канд.арх., доцент кафедри**дизайну архітектурного середовища та містобудування Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка*

ЕКОДИЗАЙНЕРСЬКІ ЗАСОБИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація: розглядаються основні напрямки екологічного формування об'єктів житлового середовища, а також засоби екодизайну та їхня роль в удосконаленні житлового середовища.

Ключові слова: екодизайн, житлове середовище, засоби гармонізації.

Постановка проблеми.

Екологічний напрямок у сучасному дизайні спонукав до ствердження нової системи цінностей та відповідної структури споживацьких потреб.

Вирішення проблеми підвищення якості сучасного житлового середовища пов'язане з пошуком компромісних рішень забезпечення інтересів людини сьогодення і майбутнього.

До пріоритетних завдань екодизайну слід віднести розширення спектру прийомів та засобів для унікальних умов конкретного житлового середовища, використання яких дозволило б знаходити рішення взаємодії-симбіозу людини та природного оточення.

Аналіз останніх досліджень.

Вказані проблеми сприяли активізації міжгалузевих досліджень природних та антропогенних позитивних і негативних чинників житлового середовища та інтегрального врахування результатів в проектуванні.

Проблемам екології архітектурного середовища та теоретичним засадам екодизайну присвячені роботи В.Владімірова, Н. Дьоміна, І. Диди, В.Глазичева, В.Грігор'єва, А. Гутнова, В.Іовлева, В.Коляснікова, В. Кучерявого, С. Мигалья, І.Огороднікова, О.Орлової, Г. Полторака, Н. Реймерса, А.Тетіора, І. Устинової, Ю.Шкодовського, З.Яргіної та ін..

Ландшафтно-екологічну організацію середовища в своїх роботах досліджували: Л. Анісімова, О.Генісаретський, В.Нефьодов, І.Фомін, Д.Саймондс.

У наукових дослідженнях та публікаціях А.Гончара, П.Казанцева, Г.Лаврика, Ю.Лапіна, В.Ліцкевича, Б.Мержанова, С.Паршуткіна, В. Ярового висвітлюються окремі аспекти удосконалення екологічних умов житлового